

Cz. II. Metodologia prowadzonych badań

Rozdz. 1. Cele badawcze

Celem badawczym niniejszego projektu jest:

1. Analiza zachowań zdrowotnych, składających się na styl życia Wrocławian: aktywność fizyczna, dieta, palenie papierosów, picie alkoholu, sen, formy spędzania czasu wolnego, uczestnictwo w badaniach profilaktycznych, zachowania w przypadku zaobserwowania objawów chorobowych.
2. Analiza postaw i przekonań zdrowotnych: subiektywna ocena stanu zdrowia fizycznego, subiektywna ocena samopoczucia psychicznego, ocena znaczenia stosowania profilaktyki, subiektywne poczucie odpowiedzialności za stan zdrowia.
3. Analiza społeczno-kulturowych uwarunkowań zachowań i postaw zdrowotnych, z uwzględnieniem następujących zmiennych: płeć, wiek, wykształcenie, sytuacja ekonomiczna, subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstwa domowego, stan cywilny, występowanie choroby przewlekłej.
4. Analiza psychologicznych uwarunkowań zachowań i postaw zdrowotnych, z uwzględnieniem następujących zmiennych: poczucie własnej skuteczności oraz skuteczne radzenie sobie z sytuacjami trudnymi.

Rozdz. 2. Metody i narzędzia badawcze

Jako **metodę badawczą** zastosowano **wywiad kwestionariuszowy**. Techniki wywiadu kwestionariuszowego należą do technik standaryzowanych (ujednoliconych według z góry przyjętego wzorca), opartych na wzajemnym, bezpośrednim komunikowaniu się pomiędzy badaczem a respondentem (Frankfort-Nachmias, 2001; Nowak, 2007) .

Zastosowano następujące **narzędzia badawcze**:

- **autorski kwestionariusz wywiadu o wysokim poziomie standaryzacji.**

Kwestionariusz składał się z:

1) metryczki, zawierającej pytania o zmienne społeczno-demograficzne (płeć, wiek, wykształcenie, wysokość dochodów, subiektywna ocena sytuacji materialnej, stan cywilny, występowanie chorób przewlekłych,);

2) pytań dotyczących zachowań, postaw i przekonań zdrowotnych:

- pytania zamknięte, oparte na 4-stopniowej skali Likerta (tzw. skala wymuszonego wyboru; *the scale of forced choice*) oraz pytania zamknięte z kafeterią, czyli z gotowym wyborem odpowiedzi na pytania, możliwe do udzielenia przez respondenta (z koniecznością wyboru jednej odpowiedzi).

- pytania otwarte oraz pytania otwarte pogłębione – zastosowane w celu niesugerowania respondentom odpowiedzi oraz uniknięcia odpowiedzi nieprawdziwych;

- **skala uogólnionej własnej skuteczności (*Generalized Self-Efficacy Scale*) Schwarzera i Jerusalema**, mierząca jeden psychometrycznie wyodrębniony czynnik – ogólne przekonanie jednostki na temat własnych możliwości skutecznego radzenia sobie z sytuacjami.

Rozdz. 3. Procedura doboru próby badawczej

W badaniu zastosowano **próbę kwotową** (*quota sample*), którą wyłoniono z populacji generalnej dorosłych mieszkańców Wrocławia. Jest to próba celowa, tworzona w taki sposób, by uzyskać maksymalne podobieństwo próby do populacji wyjściowej (Frankfort-Nachmias, 2001). Próba kwotowa zakłada konieczność wyboru jednostek z konkretnych podgrup. Warunkiem doboru tego rodzaju próby jest posiadanie informacji o własnościach zbiorowości generalnej (Nowak, 2007). Jest to nieprobabilistyczny sposób doboru próby, niemniej jednak częściowo reprezentatywny dla populacji, chociaż osoby nie zostały wybrane w sposób losowy.

Aby zminimalizować niepewność danych oraz zapewnić wiarygodność próby, a tym samym zmaksymalizować jej podobieństwo do populacji generalnej, pod uwagę brane były 3 cechy: płeć, wiek i poziom wykształcenia respondentów. Wybrane zostały te właśnie cechy, ze względu na to, iż są one najczęściej stosowanymi zmiennymi niezależnymi w badaniach dotyczących zachowań, postaw i przekonań zdrowotnych składających się na styl życia.

Dane dotyczące ludności według grup wieku, płci i równocześnie wykształcenia zbierane są przez Główny Urząd Statystyczny wyłącznie podczas *Narodowych Spisów Powszechnych Ludności i Mieszkań* (GUS, 2013). Ostatni taki spis miał miejsce w 2011 r., kolejny będzie przeprowadzony w 2021 r. Dlatego dane dotyczące populacji generalnej dorosłych mieszkańców Wrocławia (n=538 222) zostały oszacowane na podstawie wyników powyższego Spisu z 2011 r.

Wielkość próby uznać można za wysoką. Dla porównania w reprezentatywnych badaniach ogólnopolskich stosuje się próbę wielkości około 1000 dorosłych osób. Niewątpliwie, wielkość próby (N) na poziomie 898 osób w stosunku do populacji generalnej zwiększa reprezentatywność wyników. Ponieważ **próbka badawcza** silnie odzwierciedla strukturę populacji generalnej i jest wystarczająco duża, można uznać, że **spełnia ona w dużym stopniu wymagania próbki reprezentatywnej**.

		Populacja generalna		Próba badawcza	
Populacja powyżej 18 roku życia we Wrocławiu (Polska)		N = 538,222		N = 898	
Płeć		Mężczyźni: 0,459362 Kobiety: 0,540638		Mężczyźni: 0,448775 Kobiety: 0,551225	
MĘŻCZYŹNI					
WIEK	wykształcenie	wyższe	średnie	podstawowe /zawodowe	WIEK
65+	próba	0,024499	0,014477	0,026726	65+
	populacja	0,019583	0,022491	0,026052	
55-64	próba	0,018931	0,025612	0,038976	55-64
	populacja	0,018819	0,02935	0,033445	
45-54	próba	0,016704	0,025612	0,021158	45-54
	populacja	0,017502	0,026357	0,027201	
35-44	próba	0,02784	0,021158	0,020045	35-44
	populacja	0,026825	0,024882	0,023292	
25-34	próba	0,053452	0,041203	0,021158	25-34
	populacja	0,050604	0,036386	0,021199	
18-24	próba	0,006682	0,030067	0,014477	18-24
	populacja	0,005737	0,033562	0,016073	
KOBIECY					
WIEK	wykształcenie	wyższe	średnie	podstawowe /zawodowe	WIEK
65+	próba	0,025612	0,034521	0,050111	65+
	populacja	0,017352	0,045957	0,053052	
55-64	próba	0,032294	0,046771	0,023385	55-64
	populacja	0,022528	0,049714	0,028412	
45-54	próba	0,021158	0,034521	0,020045	45-54
	populacja	0,022649	0,036154	0,020185	
35-44	próba	0,034521	0,033408	0,013363	35-44
	populacja	0,03377	0,025963	0,016254	
25-34	próba	0,072383	0,026726	0,018931	25-34
	populacja	0,067608	0,026779	0,01646	
18-24	próba	0,014477	0,036748	0,012249	18-24
	populacja	0,010908	0,034202	0,012692	

Tabela 1. Porównanie populacji generalnej mieszkańców Wrocławia oraz próby badawczej.

Rozdz. 4. Zgromadzony materiał badawczy

Czas i miejsce realizacji badania

Badania zostały zrealizowane w okresie od V-VII 2018 r., we Wrocławiu.

Operat próby

Zgromadzono 926 kwestionariuszy, z czego usunięto 28, ze względu na niekompletność danych. W efekcie, wielkość próby badawczej (N) wyniosła 898 osób (dorosłych mieszkańców Wrocławia, od 18 r. życia). Badanie miało charakter anonimowy i dobrowolny.

STRUKTURA SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNA BADANEJ POPULACJI	N (% Z N=898)
PLEĆ:	
Kobiety	495 (55,12%)
Mężczyźni	403 (44,88%)
WIEK:	
18 – 24 lat	103 (11,47%)
25 – 34 lat	210 (23,39%)
35 - 44 lat	135 (15,03%)
45 – 54 lat	125 (13,92%)
55 - 64 lata	167 (18,60%)
65 lat i więcej	158 (17,59%)
WYKSZTAŁCENIE:	
podstawowe, zawodowe	252 (28,06%)
średnie	333 (37,08%)
niepełne wyższe (licencjat) / wyższe	313 (34,86%)
STAN CYWILNY:	
panna / kawaler	209 (23,27%)
mężatka / żonaty	472 (52,56%)
partnerka / partner w związku nieformalnym	88 (9,80%)
wdowa / wdowiec	73 (8,13%)
rozwódka / rozwodnik	56 (6,24%)
LICZBA DZIECI:	
bezdzieci,	299 (33,30%)
1 dziecko,	174 (19,38%)
2 dzieci,	303 (33,74%)
3 lub więcej dzieci	122 (13,58%)
PRACA ZAWODOWA:	
praca na całym etacie;	549 (61,14%)
praca na część etatu;	75 (8,35%)
renta;	33 (3,67%)
emerytura;	134 (14,92%)
nie pracuję;	36 (4,01%)
uczę się / studiuje	71 (7,91%)
DOCHODY NA JEDNĄ OSOBE W GOSPODARSTWIE DOMOWYM:	
mniej niż 500 PLN;	30 (3,34%)
od 501 do 900 PLN;	133 (14,81%)
od 901 do 1200 PLN;	154 (17,15%)
od 1201 do 1500 PLN;	185 (20,60%)
ponad 1500 PLN	396 (44,10%)
SUBIEKTYWNA OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ GOSPODARSTWA DOMOWEGO:	
złe;	45 (5,01%)
średnie;	430 (47,89%)
dobrze	423 (47,10%)

Tab. 2. Struktura społeczno-demograficzna badanej grupy.

Rozdz. 5. Metody analizy statystycznej

W analizach materiału badawczego, oprócz statystyk opisowych, zastosowano dostępne metody analizy danych jakościowych (*categorical data analysis*). W celu zbadania, czy istnieją zależności pomiędzy poszczególnymi parami zmiennych kategorialnych (nominalnych lub porządkowych), obliczano wartość statystyki χ^2 . Siła zależności pomiędzy zmiennymi oceniana była na podstawie współczynnika V-Cramera (V). Współczynnik ten stosowany jest jako miara korelacji pomiędzy dwiema zmiennymi jakościowymi (dla tablic 2 x 2). Współczynnik V-Cramera jest najlepszą miarą siły zależności, gdyż zbiór wartości jest ograniczony do 1, co pozwala na jednoznaczną ocenę siły zależności. Do każdej hipotezy obliczana była *p-value*. Za istotne wyniki przyjmowano takie, dla których *p-value* < 0,05. Dane analizowane były przy użyciu programu Statistica.